

Defensie dramt, dreigt, draait en bedriegt

JA ZEGGEN EN NEE DOEN

Als de oorlog in Oekraïne één ding duidelijk maakt, is het wel dat een modern luchtverdedigingssysteem van levensbelang is. Maar dat betekent niet dat zo'n systeem op een (vaste) plek moet komen waar het een bedreiging vormt voor de eigen bevolking. En al helemaal niet dat je halve waarheden en leugens kunt inzetten om je zin door te drijven. En ja kunt zeggen en nee kunt doen.

Oorspronkelijk had het Ministerie van Defensie (hierna: Defensie) in 2019 in Herwijnen een nieuwe SMART-L-radar in gebruik willen nemen. Maar omdat verontruste bewoners, gemeente Lingewaal / West Betuwe en landelijke politici zich hier al geruime tijd tegen verzetten, staat deze radarinstallatie er nog niet.

De reden voor de tegenstand is heel eenvoudig: er is een reële kans dat de krachtige radarstraling schade gaat toebrengen aan de gezondheid van mens en dier. Zeker bij langdurige blootstelling op korte afstand. Steeds meer wetenschappelijke onderzoeken wijzen daarop. Iedereen kan dus begrijpen dat je zo'n installatie zo ver mogelijk van de bewoonde wereld af moet plaatsen. Maar bij Defensie wil dit logische uitgangspunt er helaas niet in. Terwijl er toch echt minder risicovolle locaties voorhanden zijn.

Onwrikbare opstelling

Stichting *Niet Nóg een Radar in Herwijnen* (hierna: de Stichting) neemt al vijf jaar krachtig stelling tegen de komst van een Smart-L-radar in Herwijnen en heeft daarvoor gedegen argumenten aangevoerd. We zijn daarom bijzonder teleurgesteld in de onwrikbare opstelling van Defensie. Niet in de laatste plaats omdat het spel niet eerlijk gespeeld wordt. Defensie en partners houden informatie achter, misleiden en deïnen er niet voor terug om halve waarheden en zelfs leugens te verkondigen.

Het volgende overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen van de afgelopen tijd bevat verschillende voorbeelden daarvan. In dit korte bestek is niet elke bewering uitvoerig onderbouwd, maar wie een nadere argumentatie wenst, kan daarvoor uiteraard terecht bij de woordvoerders van de Stichting.

Alternatieven niet serieus onderzocht

De bedenkingen tegen Herwijnen als locatie voor de nieuwe radarinstallatie hebben ertoe geleid dat Defensie verplicht werd een onderzoek uit te voeren naar alternatieve locaties. Formeel heeft men aan deze opdracht voldaan, maar uit alles blijkt dat er maar één uitkomst gewenst was. Namelijk dat Herwijnen de enig geschikte plek is voor de nieuwe radarinstallatie. Daar is overduidelijk op aangestuurd.

Zo weten we uit onderzoek dat de gemeente Molenlanden min of meer opgelucht was toen Defensie tegenover de burgemeester verklaarde dat zij niet de intentie had om een van de alternatieve locaties (waaronder Molenlanden) actief te ontwikkelen, maar geheel in te zetten op de ontwikkeling van Herwijnen! Een dergelijke 'geruststelling' lopende het onderzoek is niet alleen ongepast, maar, nog veel kwalijker, volledig in strijd met de opdracht van de Tweede Kamer.

De Stichting heeft aangetoond dat op diverse alternatieve locaties de gezondheidsrisico's aanmerkelijk geringer zijn. Bijvoorbeeld op het eigen terrein van Defensie bij Lopik. Via een geitenpaadje heeft Defensie deze optie echter buiten het locatie-onderzoek gehouden.

Weinig respons op WOO-verzoeken

De Stichting heeft in twee rondes WOO-verzoeken (Wet Open Overheid) ingediend bij uiteenlopende instanties die bij de radar betrokken zijn. Hieraan is telkens laat, te laat of niet voldaan. Ook zijn veel passages onleesbaar gemaakt en er werd zelfs ongunstige informatie achtergehouden.

Niettemin bevestigen de leesbare gedeelten dat veel informatie die eerder door Defensie is verstrekt, niet klopt. Zo is gebleken dat Herwijnen aanvankelijk *niet* binnen het door Defensie zelf bepaalde 'ideale zoekgebied' voor een radarinstallatie viel. Met een kunstgreep is dit aangepast.

Verder worden alle gegevens over de gesprekken met gemeenten waarin zich een alternatieve radarlocatie bevindt, geheim gehouden. Dit gebeurt 'in het landsbelang'. Een term die te pas en te onpas wordt gehanteerd om alles wat gevoelig ligt of Defensie slecht uitkomt, voor de buitenwereld af te schermen.

Dat Defensie de burger onvolledig en onjuist informeert, is vanzelfsprekend een kwalijke zaak. Minstens zo ernstig is dat de Eerste Kamer en Tweede Kamer op grond van onvolledige en onjuiste informatie met betrekking tot de plaatsing van de radar nooit de juiste besluiten kan nemen?!

Ingeslikt

Defensie heeft al vele tactieken ingezet om haar zin door te drijven en haar vermeende gelijk aan te tonen: bluffen, charmeren, imponeren, verdoezelen, verzwijgen, masseren, ontlopen, traineren, misleiden en meer. En daarbij, als zwakgebod, ook nog de Rijkscoördinatieregeling gemobiliseerd.

Dit alles heeft echter niet kunnen voorkomen dat Defensie al menige bewering heeft moeten inslikken en haar ongelijk heeft moeten bekennen. Zo is eindelijk toegegeven dat er binnen 300 m niet wordt voldaan aan de ICNIRP-veiligheidsnorm voor straling en dat de radarinstallatie wel degelijk deel uitmaakt van een internationaal anti-raketschild. Verder blijkt uit speurwerk van de Stichting dat het terrein aan de Broekgraaf volgens de eigen normen van Defensie te klein is voor de beoogde radaropstelling.

Hoezo haast?

Een terugkerend verschijnsel is dat Defensie zelf voor elke procedurele stap ruim de tijd neemt (vaak meer dan is toegestaan) en vervolgens de Stichting en anderen onder druk zet om snel te handelen. Dit meten met twee maten getuigt niet alleen van weinig fatsoen, maar zet ook de zorgvuldigheid van het proces onder druk.

Ingecalculeerde gezondheidsschade

De zaak is niet eenvoudig en kent, zeker op detailniveau, ingewikkelde aspecten en onzekerheden. De essentie is echter dat Defensie vanaf het begin stelselmatig weigert om bij de plaatsing van een krachtig nieuw radarsysteem waarvan de gevolgen nog ongewis zijn, het ALARA-principe toe te passen. Een eerste randvoorwaarde had moeten zijn de risico's voor de volksgezondheid *As Low As Reasonably Achievable* (zo laag als redelijkerwijs haalbaar) te laten zijn, zoals de Gezondheidsraad voorschrijft. Maar dat is niet gebeurd en daar is niets aan veranderd. Men heeft Herwijnen aangewezen en dat is het.

Ondertussen durft noch Defensie, noch TNO de gezondheid en het welzijn van de huidige en toekomstige omwonenden te garanderen. Als die over vijf, tien of twintig jaar met ernstige gezondheidsklachten kampen, is dat klaarblijkelijk *collateral damage*. Ingecalculeerde schade.

Door met de ongelijke strijd

De Stichting neemt hier geen genoegen mee. De gemeente evenmin. Veel landelijke politici ook niet, maar nog niet genoeg. Daarom zullen wij – de Stichting, de omwonenden, onze sympathisanten, de gemeente en belanghebbende organisaties – onze stemmen blijvend moeten laten horen. De ongelijke strijd gaat voort. Zo nodig tot de Raad van State of verder.

Lees ook wat de Eerste kamer vindt, via deze QR code →
Heeft u aanvullende vragen, tips of suggesties; dan komen wij graag in contact met u.

Met vriendelijke groet,
namens Stichting *Niet nog een radar in Herwijnen*,

Edwin Rijkse

Karen Siebring

Carolien Boogert

Ruben van der Horst

Jacolien van Zante

Patric Muilwijk

Gabrielle van Klaveren